

 νέο φροντιστήριο	ΜΑΘΗΜΑ - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗ ΥΛΗ	ΑΡΧΑΙΑ (ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ & ΑΔΙΔΑΚΤΟ)
	ΤΑΞΗ	Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ (τελειόφοιτοι)
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	24 Μαΐου 2020

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλους Ἠθικά Νικομάχεια (Β,1)

Διττῆς δὴ τῆς ἀρετῆς οὐσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξησιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοῦνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλίνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθεῖ ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίζη τις ἄνω ῥιπτῶν, οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθεῖ. οὐτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειούμενοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους.

Ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν, ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν· τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν. ἂ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιῶντες μαθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες οἰκοδόμοι γίνονται καὶ κιθαρίζοντες κιθαρισταί· οὕτω δὴ καὶ τὰ μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σώφρονα σώφρονες, τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ

A. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω θέσεις σημειώνοντας την ένδειξη «**Σωστό**», αν είναι σωστές ή την ένδειξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένες:

α. Ο Αριστοτέλης συμφωνεί με την αριστοκρατική διδασκαλία ότι η αρετή είναι δώρο της φύσης που δίνεται από τη γέννηση του στον άνθρωπο.

β. Παραδείγματα διανοητικών αρετών που αναφέρει ο Αριστοτέλης είναι η σοφία, η σύνεσις, η φρόνησις.

γ. Οι ηθικές αρετές δεν λειτουργούν για το καλό του φορέα τους και τη κοινωνίας.

δ. Οι φυσικές ιδιότητες αλλάζουν με τον εθισμό.

ε. Ο Αριστοτέλης θεωρεί ότι η ενέργεια (πραγμάτωση) είναι πιο σημαντική από τη δυνατότητα.

Μονάδες 10

B.1 Ο Αριστοτέλης χαρακτηρίζεται πρακτικός νους που καταφεύγει συχνά στην πραγματικότητα, για να τεκμηριώσει τις απόψεις του, τις οποίες παρουσιάζει σε απλό και λιτό ύφος. Ποια στοιχεία του αποσπάσματος «ἐξ οὗ καὶ δήλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν τελειομένοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους» θα μπορούσαν να επιβεβαιώσουν αυτές τις κρίσεις;

Μονάδες 10

ΝΕΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ

B2. Ποια βασικά εκφραστικά μέσα χρησιμοποιεί ο Αριστοτέλης προκειμένου να ενισχύσει το επιχείρημά του «ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται.... τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι.»; Να δώσετε συγκεκριμένα χωρία από το κείμενο.

Μονάδες 10

B3. Να αντιστοιχίσετε τα πρόσωπα με τις φιλοσοφικές θέσεις/αποφάνσεις

1. Σωκράτης	A. Το συμφέρον του ισχυρού καθορίζει το τι είναι δίκαιο
2. Πλάτων	B. ἔστιν ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν
3. Αριστοτέλης	Γ. Ἐν οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα
4. Θρασύμαχος	Δ. Θα πρέπει είτε να φιλοσοφήσουν οι άρχοντες της πολιτείας είτε να αναλάβουν τις τύχες της οι φιλόσοφοι
5. Ηράκλειτος	E. Ούτε ο ήλιος δεν μπορεί να υπερβεί τα μέτρα μέσα στα οποία κινείται

Μονάδες 10

B.4.α. Να δώσετε στα αρχαία ελληνικά τα αντώνυμα των παρακάτω λέξεων: πρότερον, δήλον, ἀρετάς, δίκαιοι, σώφρονες. (Μονάδες 5)

β. Να εντοπίσετε στο πρωτότυπο κείμενο μια ετυμολογικά συγγενή λέξη, απλή ή σύνθετη, για καθεμιά από τις παρακάτω:

δοχείο, φιλαρέσκεια, ανηθικότητα, σχεδόν, ένδεια. (Μονάδες 5)

Μονάδες 10

B.5. Στο παρακάτω απόσπασμα του πλατωνικού διαλόγου *Νόμοι* ένας Αθηναίος αναφέρεται στην ανατροφή των παιδιών. Εντοπίστε ομοιότητες και διαφορές συγκριτικά με τη διδασκαλία του Αριστοτέλη για το πώς αναπτύσσεται η ηθική αρετή (όπως αυτή διατυπώνεται στο απόσπασμα των *Ηθικών Νικομαχείων* που σας δόθηκε).

Πλάτων, Νόμοι 788a

Αφού θα έχουν γεννηθεί τα παιδιά, αρσενικά και θηλυκά, το πιο σωστό θα ήταν για μας να κάνουμε λόγο στη συνέχεια για την ανατροφή και την εκπαίδευση, ένα θέμα το οποίο είναι χωρίς άλλο αδύνατον να μείνει αμνημόνευτο, όταν όμως το συζητάμε, θα μας φαινόταν ως ενδεδειγμένο να γίνεται με διδασκαλία και νουθεσία

μάλλον παρά με μορφή νόμων. Πράγματι, με το να συμβαίνουν στην ιδιωτική ζωή στα σπίτια πολλά και μικρά πράγματα όχι σε όλους φανερά, τα οποία εύκολα, τόσο λόγω του πόνου και της απόλαυσης όσο και της επιθυμίας καθενός, καταλήγουν να είναι διαφορετικά από τις συμβουλές του νομοθέτη, θα εδημιουργούντο κάθε είδους ανόμοια μεταξύ τους ήθη των πολιτών. Και αυτό είναι κακό για τις πόλεις· και διότι λόγω του ασήμαντου χαρακτήρα τους και της συχνότητας το να κάνει κανείς νόμους, που ορίζουν ποινές εναντίον τους, θα ήταν άπρεπο και συνάμα άσχημο, και διότι το να συνηθίζουν οι άνθρωποι να παρανομούν στα μικρά και τα μεγάλης συχνότητας θέματα, καταστρέφει και τους κείμενους γραπτούς νόμους. Ωστε, ενώ είναι πρόβλημα να νομοθετεί κανείς γι' αυτά, είναι αδύνατο να τα αποσιωπά.

Μετάφραση Η. Π. Νικολούδης

Μονάδες 10

ΝΕΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ

Β. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, ΙΣΤΟΡΙΑΙ, ΙΙ, 54

Στο παρακάτω απόσπασμα ο Θουκυδίδης αναφέρεται στον λοιμό, μια επιδημία που έπληξε την Αθήνα, με την εμπειρία του ανθρώπου που νόσησε και ο ίδιος. Η νόσος ήταν άκρως μεταδοτική τόσο στους ανθρώπους όσο και στα ζώα. Όσοι προσβάλλονταν και διέφευγαν το θάνατο είχαν πλέον ανοσία.

Τοιούτῳ μὲν πάθει οἱ Ἀθηναῖοι περιπεσόντες ἐπιέζοντο, ἀνθρώπων τ' ἔνδον θνησκόντων καὶ γῆς ἔξω δηουμένης. ἐν δὲ τῷ κακῷ οἷα εἰκὸς ἀνεμνήσθησαν καὶ τοῦδε τοῦ ἔπους, φάσκοντες οἱ πρεσβύτεροι πάλαι ἄδεσθαι «ἤξει Δωρικὸς πόλεμος καὶ λοιμὸς ἅμ' αὐτῷ». ἐγένετο μὲν οὖν ἕρις τοῖς ἀνθρώποις μὴ λοιμὸν ὠνομάσθαι ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ λιμὸν, ἐνίκησε δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰκότως λοιμὸν εἰρησθαι· οἱ γὰρ ἄνθρωποι πρὸς ἃ ἔπασχον τὴν μνήμην ἐποιοῦντο. ἦν δέ γε οἷμαί ποτε ἄλλος πόλεμος καταλάβῃ Δωρικὸς τοῦδε ὕστερος καὶ ξυμβῆ γενέσθαι λιμὸν, κατὰ τὸ εἰκὸς οὕτως ἄσονται μνήμη δὲ ἐγένετο καὶ τοῦ Λακεδαιμονίων χρηστηρίου τοῖς εἰδόσιν, ὅτε ἐπερωτῶσιν αὐτοῖς τὸν θεὸν εἰ χρὴ πολεμεῖν ἀνείλε κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι. περὶ μὲν οὖν τοῦ χρηστηρίου τὰ γινόμενα ἤκαζον ὁμοῖα εἶναι ἐσβεβληκότων δὲ τῶν Πελοποννησίων ἡ νόσος ἤρξατο εὐθύς, καὶ ἐς μὲν Πελοπόννησον οὐκ ἐσῆλθεν, ὅτι καὶ ἄξιον εἰπεῖν, ἐπενείματο δὲ Ἀθήνας μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων χωρίων τὰ πολυανθρωπότατα.

χρηστήριον: χρησμός

ἀναιρῶ: (εδώ) απαντώ

ξυλλαμβάνω: βοηθώ

ὅτι καί: τουλάχιστον στο βαθμό που

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική το παρακάτω απόσπασμα: μνήμη δὲ ἐγένετο.....χωρίων τα πολυανθρωπότατα.

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

B. Τι αναφέρει ο στίχος που υπάρχει στο παραπάνω απόσπασμα και ποια φιλονικία επικρατούσε σε σχέση με αυτόν; Να αναφέρετε και την τοποθέτηση του ίδιου του Θουκυδίδη για το θέμα αυτό.

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

Γ.1. « μνήμη δὲ ἐγένετο καὶ τοῦ Λακεδαιμονίων χρηστηρίου τοῖς εἰδόσιν. » Να γραφούν όλοι οι κλιτοί τύποι στον άλλο αριθμό (μονάδες 5).

Γ.2. πάλαι: Να γραφούν τα παραθετικά στους άλλους βαθμούς (μονάδες 2).

Γ.3. ἔπασχον, ἐσβεβληκότων, ἐπενείματο: Να γράψετε το α' πρόσωπο του ενικού αριθμού στην οριστική Μέλλοντα .(μονάδες 3).

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

Δ.1. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω τύπων:

πάθει, αὐτῶ, νίκην, ἔσεσθαι, τῶν χωρίων (μονάδες 5)

Δ.2. εἰ χρή πολεμῆν : Να αναγνωρίσετε πλήρως συντακτικά (εἶδος, εκφορά, λειτουργία) την πρόταση (μονάδες 3)

Δ.3. καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι : Να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ (μονάδες 2)

ΜΟΝΑΔΕΣ 10